

## **ФОРМИ І СПОСОБИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА МІЖНАРОДНУ ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМУ**

У сучасному світі глобальні корпорації займають важливе місце у формуванні міжнародної економіки. Їхній вплив поширюється на економічні, політичні та соціальні аспекти життя суспільства. Суттєва концентрація капіталу, транснаціональний характер діяльності та можливість впливати на політику цілих держав дозволяють глобальним корпораціям виступати важливим суб'єктом міжнародної економічної системи.

Мета роботи - дослідити форми і способи впливу глобальних корпорацій на міжнародну економічну систему, проаналізувати їхні наслідки та надати рекомендації для забезпечення балансу між інтересами держав, суспільства і корпорацій.

Матеріали і методи. Інформаційну базу становлять матеріали: звіти Центру відповідальної політики (США), Fortune Global 500, а також звіти таких міжнародних корпорацій, як Exxon Mobil, Volkswagen та Amazon. Використані аналітичні дані з TheGuardian news. Для досягнення мети роботи використовуються загальнонаукові методи дослідження: узагальнення, спостереження, абстрагування, аналіз і синтез.

Результати та обговорення. Економічний вплив глобальних корпорацій є одним з ключових чинників їхньої ролі в міжнародній економіці. Завдяки масштабам своєї діяльності такі корпорації, як Apple чи Amazon, формують значну частину ВВП окремих країн і визначають економічні тренди. Сукупний дохід 500 найбільших корпорацій світу у 2023 році був \$41 трильйонів, що становило понад 39% світового ВВП. Наприклад, у США корпорації "великої п'ятірки" (Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet, Meta) стали не тільки рушійною силою технологічного прогресу, але й створили монополістичну структуру ринку, що може обмежувати конкуренцію. Європейські корпорації, такі як Volkswagen чи Siemens, забезпечують значний внесок у розвиток промислових інновацій, зокрема у галузі зеленої енергетики та інженерії. Водночас економічний вплив корпорацій спричиняє виклики, пов'язані з нерівністю доходів, оскільки керівники таких компаній отримують заробітні плати у десятки тисяч разів вищі за середні доходи працівників. [1]

Разом з економічним впливом значну роль відіграє соціальний аспект діяльності корпорацій. З одного боку, глобальні корпорації створюють робочі місця для мільйонів людей. У 2023 році Walmart став найбільшим

роботодавцем у світі з 2,3 мільйона працівників. Також корпорації сприяють покращенню стандартів життя через розробку нових продуктів та послуг. Однак соціальні наслідки їхньої діяльності не завжди позитивні. Наприклад, амазонізація економіки призводить до зниження заробітних плат у локальних компаніях, що не здатні конкурувати з великими корпораціями. У деяких країнах, таких як Індія чи Бразилія, корпорації створюють нерівні умови праці, ігноруючи стандарти безпеки та прав працівників.

Політичний вплив також займає важливе місце в діяльності глобальних корпорацій. Вони активно лобіюють свої інтереси в міжнародних організаціях і урядах. У США у 2022 році корпорації витратили понад \$4,1 млрд дол США на лобістську діяльність, зокрема у сферах фінансів, охорони здоров'я та технологій. Корпорації намагаються впливати на політику щодо оподаткування, торгівлі та екологічних стандартів. [2] Наприклад, енергетичні компанії, такі як Exxon Mobil, лобіюють уповільнення переходу до "зеленої" енергетики. Водночас в Європі, завдяки жорстким регуляціям, корпорації змушені адаптуватися до суворіших екологічних норм, що стимулює їх до інновацій у сфері сталого розвитку. [3]

Не менш важливим є екологічний вплив глобальних корпорацій, який викликає значне занепокоєння. Глобальні корпорації є одними з найбільших забруднювачів навколишнього середовища. У 2021 році 20 компаній, включаючи ExxonMobil та Shell, відповідали за 35% глобальних викидів вуглекислого газу. [5] Корпорації текстильної індустрії, такі як Inditex (власник Zara), спричиняють серйозні екологічні проблеми через надмірне використання ресурсів і відходи. У відповідь на ці виклики Європейський Союз впроваджує політику "Зеленого курсу", яка передбачає вуглецевий податок та стимулювання інвестицій у відновлювану енергетику. Незважаючи на ці ініціативи, глобальні корпорації все ще демонструють повільні темпи адаптації до екологічних стандартів. [4]

Причини впливу глобальних корпорацій включають глобалізацію, монополізацію ринків та технологічний прогрес. В умовах інтеграції економік корпорації отримують можливість використовувати дешеву робочу силу в країнах, що розвиваються, та зменшувати витрати. Інноваційна діяльність, як-от розвиток штучного інтелекту чи автоматизації, дозволяє корпораціям знижувати виробничі витрати, але водночас створює ризики втрати робочих місць для людей із низькою кваліфікацією.

Наслідки діяльності глобальних корпорацій поділяються на позитивні та негативні. До позитивних належать розвиток технологій, створення робочих місць, стимулювання міжнародної торгівлі та покращення доступу до товарів і послуг. Негативні наслідки включають зростання економічної нерівності, поглиблення екологічних проблем та посилення концентрації влади в руках небагатьох. Наприклад, у деяких африканських країнах діяльність корпорацій

призводить до виснаження природних ресурсів, що ускладнює сталий розвиток регіону.

Новітній вплив технологічних корпорацій з початку 2025 року набув небувалих форм у США, що проявилось де-факто у злитті власників транснаціональних корпорацій у цифровій та інших технологічних сферах з публічним управлінням та адмініструванням, що приводить до демонтажу державних інституцій, підпорядкування інтересів держави в угоду великих корпорацій через механізми дерегуляції, жорсткого адміністрування тощо. Наслідки безпрецедентного втручання приватного бізнесу в державне управління матиме і глобальні наслідки, оскільки політика «Зробимо Америку сильною» супроводжується зламом системи міжнародних економічних відносин, торгівельних союзів, деструктивними впливами на міжнародні інституції (Світова організація торгівлі, ООН, Міжнародний валютний фонд тощо). Сучасні виклики згодом на порядок денний загострять питання спроможності американського долара виконувати роль світової валюти, яка з 1974 року виконує роль платежу у світовій торгівлі згідно угод і домовленостей, аніж золотого забезпечення.

Висновки. Глобальні корпорації є важливим драйвером міжнародної економіки, проте їхній вплив вимагає ретельного регулювання. З метою мінімізації негативних наслідків необхідно посилити міжнародне співробітництво у сферах оподаткування, екології та соціальної відповідальності. Впровадження нових стандартів прозорості та підзвітності сприятиме досягненню балансу між інтересами корпорацій, держав та суспільства